

Plan mot diskriminering och kränkande behandling för Saltängsskolan

Läsår 2022-2023

Innehåll

Plan mot diskriminering och kränkande behandling för Saltängsskolan	1
Saltängsskolan	1
Mål med planen.....	4
Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling	4
Inledning	4
Definitioner.....	5
Delaktighet i arbetet med planen	5
Förankring av planen	5
Ansvarsfördelning.....	5
Utvärdering av åtgärderna och insatserna i föregående års plan.....	5
Främja lika rättigheter och möjligheter.....	6
Främjande insatser	6
Kartläggning.....	8
Områden som kommit fram i kartläggningen	8
Förebyggande åtgärder	10
Områden som berörs av åtgärden	10
Rutiner för att hantera trakasserier och kränkande behandling.....	11
Lagstiftning samt stödmaterial under arbetet med planen	11
Lagar och regler som gäller för planen.....	13
Viktiga begrepp och definitioner	13
Diskriminering.....	13
Diskrimineringsgrunder	13
Kön.....	13
Könsöverskridande identitet eller könsuttryck	14
Etnisk tillhörighet.....	14
Religion eller annan trosuppfattning.....	14
Funktionsnedsättning/funktionshinder.....	14
Sexuell läggning	14
Ålder	14
Direkt och indirekt diskriminering.....	14
Trakasserier	14
Sexuella trakasserier.....	15
Tillgänglighet	15
Likabehandling.....	15
Främjande respektive förebyggande åtgärder	15
Främjande arbete - vad säger lagen?	15

Kränkande behandling.....	16
Mobbning	16
Utrednings- och åtgärdsskyldighet.....	16
Repressalier	17
Kartläggning.....	17

Skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling är ett viktigt verktyg för att strukturera likabehandlingsarbetet. Arbetet med att utforma planen är också ett sätt att förankra likabehandlingsarbetet och att involvera alla som berörs.

Mål med planen

All personal på Saltängsskolan tar avstånd från alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Alla elever på Saltängsskolan ska känna sig trygga och uppleva att de blir lyssnade på och tagna på allvar.

En skolgång på Saltängsskolan ska vara säker ur ett likabehandlingsperspektiv.

Planen gäller både de situationer där det kan uppstå kränkningar eller risk för kränkningar mellan elever och de kränkningar eller risker för kränkningar som vuxna på skolan kan utsätta elever för.

En viktig utgångspunkt är att en elevs upplevelse alltid måste tas på allvar. Om den vuxne inte uppfattar att det är en kränkning så är det elevens upplevelse som definierar kränkningen.

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling består av

- det främjande arbetet
- det förebyggande arbetet inklusive kartläggning
- det åtgärdande arbetet

Inledning

Skolans namn Saltängsskolan	Planen gäller från ht -22
Verksamhet som omfattas av planen Förskoleklassen, skolan åk 1-3, fritidshemmet samt skolskjutsar	
Kontaktperson för planen, utsedd av rektor Anna Danielsson Selvin, skolkurator	
Samtliga insatser och åtgärder som framgår av planen ska utvärderas Augusti – September revidering/ uppdatering av planen mot diskriminering och kränkande behandling, information till elever och vårdnadshavare Augusti – juni främjande /förebyggande arbete enligt följande Förskoleklass Gnissel i klassen och Djuren på djuris Åk 1 Gnissel och Ugglan och kompisproblemet Åk 2 Vara vänner, Nollan och nätet + ev tre delar av stopp min kropp Åk 3 Känslokoll, Stopp min kropp, tjej- och killsnack, gruppstärkande aktivitet Löpande arbete med regelbundna trygghetsteamsmöten som följer upp trygghetsarbete, främjande, förebyggande och åtgärdande arbete samt löpande arbete med aktuella frågor och åtgärder i verksamheten samt utvärdering av genomförda åtgärder. September – , samt vid behov, implementera och diskutera ordnings- och trivselregler Oktober samt mars: kartläggning skolmiljö i form av trygghetsvandring med bildstöd samt arbete utifrån resultatet December/januari: Analys av anmälningar gällande misstänkt kränkande behandling utifrån Drafit så som antal, typ av kränkningar, plats, situation, kön, årskurs Februari/mars: trygghetsenkät	

Mars: trygghetsvandring

Juni: analys innehållande

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Kränkningsärenden

Förebyggande och främjande arbete

Trygghetsteamsarbete

Definitioner

I skollagen och diskrimineringslagen finns ett antal begrepp som är viktiga att känna till i arbetet med likabehandling. Du hittar dessa i bilagan med definitioner. Där finns också olika exempel på exempelvis kränkande behandling.

Delaktighet i arbetet med planen

Elevernas delaktighet

Elevernas delaktighet: Elevråd, klassråd, enkäter, hälsosamtal, trygghetsvandring och det förebyggande/främjande arbetet, enligt ovan.

Vårdnadshavarens delaktighet

Enkät, utvecklingssamtal, löpande information på Edwise samt föräldramöten.

Medarbetarnas delaktighet

Enkät och gruppdiskussioner på arbetslagsmöten och APT

Förankring av planen

Planen förankras på följande sätt

Planen förankras hos personalen vid APT. All personal på skolan läser planen i sin helhet. Planen ingår i introduktionen av personal som anställs under året. Stående punkt på arbetslag och APT hur vi ska arbeta förebyggande och främjande mot kränkningar. Pedagoger för en levande diskussion om planens innehåll med sina elever. Vårdnadshavare får information via utvecklingssamtal, föräldramöten och Edwise.

Ansvarsfördelning

Enligt skollagen är rektor ansvarig för att planen upprättas och följs (6 kap. 10 § skollagen). Rektor ska ansvara för att planen implementeras, utvärderas och revideras varje år. All personal har ansvar för att planen efterlevs och att arbeta efter den.

Utvärdering av åtgärderna och insatserna i föregående års plan

Planen mot diskriminering och kränkande behandling innehåller här nedan en redovisning av hur åtgärderna och insatserna i föregående års plan har genomförts. Har insatserna och åtgärderna haft avsedd effekt utifrån de mål som sattes upp i föregående års plan? Utvärderingen är utgångspunkten för årets plan.

Beskrivning av hur fjolårets plan har utvärderats och vilka som har varit delaktiga

Kuratorerna har analyserat trygghetsarbetet på alla skolor generellt och en beskrivning av hur trygghetsteamsarbetet har varit under läsåret har gjorts på varje skola av ansvarig kurator med hjälp av medlemmar i trygghetsteamet. Analys av genomförda enkäter. Analys av, under läsåret, inkomna anmälningar om misstänkt kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier i skolan. Analys av trygghetsvandringarna.

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Främjande arbete

Vi har kommit igång i det främjande arbetet. Nytt för läsårsstart -22 är att vi nu har ett strukturerat och planerat främjande arbete där pedagogerna och trygghetsteamerna har tagit fram olika material och arbete som ska genomföras i varje årskurs, se ovan. Vi konstaterar att vi t ex i fsk klass och åk 1 jobbar med Gnissel i klassen, något som är till stor hjälp för att eleverna ska bli självständiga i att lösa konflikter. Vi ser att pedagoger i de högre årskurserna lägger mycket tid på konflikthantering och de efterfrågar hjälp med detta. Det är också ett led i att stärka eleverna att bli självständiga individer och förmedla att varje individ kan påverka sin egen situation.

Utmaningen som blir med det främjande arbetet är att det förankras i verksamheterna och utförs på ett likvärdigt sätt. Här blir uppföljning en viktig del och skulle kunna ingå i trygghetsteamets punkt på APT.

Vi konstaterar att Saltängsskolan har lagt ner mycket arbete med styrda rastaktiviteter det gångna läsåret. Vi har köpt in en rastvagn som speciallärare tagit stort ansvar över att fylla med olika aktiviteter och material. Speciallärare har också varit drivande och jobbat mycket med själva aktiviteterna och det pågår en utveckling i att involvera andra pedagoger i detta arbete. Vi ser stora vinster med detta då det innebär färre kränkningar. Vi ser att de styrda aktiviteterna gynnar alla elever men kanske specifikt de med NPF-problematik. Vi ser att det främjar närvaro då elever som känner oro över att de inte har någon att vara med på rasten känner tillhörighet och har någonstans att vara i och med valmöjligheten till aktiviteter som är för alla. Sammanfattningsvis ser vi att detta är ett prioriterat område då det för med sig så mycket vinster i barns mående, beteende och trivsel på skolan.

Ordningsregler har diskuterats och de är övergripande, samma regler gäller för hela skolan. Utöver ordningsreglerna ligger ett ansvar på respektive klasslärare att, tillsammans med eleverna ta fram trivselregler. Viktigt i det fortsatta arbetet att respektive lärare diskuterar både ordningsregler och trivselregler med sina klasser, dels för att eleverna ska förstå varför varje regel är satt men även som ett led i grupprocessens och ledarrollens utveckling. Det är viktigt att skapa trygghet, både för elevernas egen skull men också för att man som ledare ska växa i sin roll.

Vi har tidigare jobbat med faddergrupper. Vi har uppmärksammat att det uppstår mycket i dessa grupper som bidrar till en otrygghet, särskilt för de yngsta eleverna. Vi tänker att de äldsta eleverna behöver gå i mellanstadiet åtminstone för att de yngsta eleverna ska känna sig trygga. Att bedriva faddergrupper med elever från fskl – .åk 3 är vi tveksamma till då det kan få motsatt effekt

Under detta läsår har vi fokuserat mer än tidigare på vikten av att skapa relation till eleverna. Detta har bl a lyfts på APT och arbetats med i uppstartsdagarna. Det pågår också ett arbete om detta där pedagogerna ska redogöra för sitt arbete och hur uppstarten har varit. Det finns en plan på att detta ska följas upp med diskussioner för att diskussionerna i sin tur ska utmynna i nästa läsårsstart och hur vi jobbar vidare med att skapa trygghet.

Förebyggande arbete

Trygghetsvandringar har genomförts under läsåret. Det har varit klasslärarens ansvar att genomföra trygghetsvandringen för att sedan rapportera till trygghetsteamet. Trygghetsteamet har arbetat med analys och åtgärder. Utifrån trygghetsvandringarna ser vi att det blir otryggt för eleverna där det finns en avsaknad av vuxna. Vi ser att rapporterna som inkommer ser olika ut, t ex så har vissa pedagoger slagit samman matsal och hall i matsal eller idrottshall och omklädningsrum i idrottshall. För att undvika att det blir olika och för att svaren ska vara jämförbara kommer vi inför nästa trygghetsvandring ta fram en färdig mall som klasslärarna får fylla i.

Utbildning för samtlig personal erbjöds vid läsårsstart 21/22. Dock har det tillkommit och slutat personal och vi håller i dagsläget på att ta fram ett sätt att erbjuda utbildningen till ny personal samt de som ej har gått utbildningen.

Målet är att det ska finnas en pedagogisk kontinuitet i vårt trygghetsarbete och som ett led i detta har vi bokart i regelbundna möten med systemansvarig för Drafit i kommunen och kommer på dessa möten (en gång per termin) att se över utbildningsinsatser och ev behov av utbildningar för personal. Vi kommer även att skapa ett Team där vi kan förvara dokument och använda oss av chatfunktionen i det löpande arbetet m m.

Vi ser att gemensamt för inrapporterade kränkingsärenden är det flest pojkar både i utsättande och utsatta roller. Flickor förekommer oftast i den "utsatta rollen" och vi tror att flickor själva använder sig av mer psykosociala kränkningar som också gör det svårare för oss vuxna på skolorna att upptäcka. Vi tänker att det även bland pojkar finns ett mörkertal när det gäller verbala och psykiska kränkningar som vi vuxna missar. Här blir det extra viktigt att vi vuxna skapar goda och tillitsfulla relationer till våra elever så att de vågar komma till oss och berätta. Här kommer rastaktiviteter in som ett viktigt inslag. Har eleverna en vettig sysselsättning på rasterna så minskar kränkningarna. Vi ser att många kränkningar sker i korridor och kapprum. Viktigt blir här att pedagoger finns på plats, helst lite innan lektionen startar, så att vi tar emot våra elever och även efter lektionen, att vi stannar kvar och ser till så alla kommer ut.

När det gäller fritids så har det ej skrivits några kränkingsanmälningar. Vi kommer jobba mer för att stötta fritids i att göra fler kränkingsanmälningar.

Vi har fått en punkt på APT som heter trygghetsarbete. Här har vi möjlighet att lyfta frågor, aktuellt främjande/förebyggande arbete och övriga punkter gällande trygghet och trygghetsarbete/trygghetsteam. Utmaning att arbeta vidare med är att få till en dialog på APT mellan samtlig personal. Det ska inte vara en punkt där trygghetsteamet levererar utan vi ska arbeta tillsammans och hjälpa varandra framåt.

Vi konstaterar att svarsfrekvensen på trygghetsenkäten generellt är mycket låg. vi pratar nu om att hitta tillvägagångssätt för att öka svarsfrekvensen inför nästa tillfälle. Generellt sett över samtliga skolor behöver vi fokusera på att arbeta förebyggande och främjande för att skapa trygghet och studiero. Där tror vi att vi kommit en bit på väg i och med planen över det främjande arbetet, planen mot diskriminering och kränkande behandling, utbildningsinsatser med mera.

Främja lika rättigheter och möjligheter

Arbeta med att främja lika rättigheter och möjligheter riktar sig till alla elever och vuxna på skolorna och ska genomföras utan att det föranleds av något särskilt problem.

Främjande insatser

Främjande arbete handlar om att identifiera och stärka de positiva förutsättningarna för likabehandling i verksamheten. Arbetet utgår ifrån skolans övergripande uppdrag att verka för demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Detta värdegrundsarbete syftar till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att utveckla en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas. Det främjande arbetet ska omfatta möjligheter för barn och elever att återkommande diskutera normer, attityder och hur goda relationer kan vårdas med mål att förstärka respekten för allas lika värde.

<i>Mål</i>
Implementera trivsel- och ordningsregler.
Insats Information ges muntligt vid föräldramöten samt varje utvecklingssamtal. Dessutom läggs informationen ut på Edwise. Pedagogerna levandegör reglerna löpande för klassen.
Hur och när ska insatsen följas upp Enkätfråga till vårdnadshavare och elever som besvaras under hösten 2022.
Ansvarig för insatsens genomförande All personal

<i>Mål</i>
Öka kunskapen om Planen mot diskriminering och kränkande behandling hos personal, elever och vårdnadshavare.
Diskrimineringsgrund/diskrimineringsgrunder som omfattas av insatsen Alla.
Insats Vi kommer lägga ut planen på Edwise och kommunens hemsida. Pedagogerna arbetar aktivt med den i klasserna. Levande diskussioner på APT samt arbetslag.
Hur och när ska insatsen följas upp Enkätfråga till vårdnadshavare och elever som skickas ut under våren 2023.
Ansvarig för insatsens genomförande Skolledning och pedagoger.

<i>Mål</i>
Öka tryggheten mellan eleverna på Saltängsskolan.
Diskrimineringsgrund/diskrimineringsgrunder som omfattas av insatsen Alla
Insats Genomföra arbete enligt nedan Förskoleklass Gnissel i klassen och Djuren på djuris Åk 1 Gnissel och Ugglan och kompisproblemet Åk 2 Vara vänner, Nollan och nätet + ev tre delar av stopp min kropp Åk 3 Känslokoll, Stopp min kropp, gruppstärkande aktivitet
Hur och när ska insatsen följas upp Regelbundet på lärarlag samt trygghetsteamsmöten
Ansvarig för insatsens genomförande All personal

Kartläggning

Områden som kommit fram i kartläggningen

Kränkande behandling

Kartläggningsmetod Utvärdering av föregående års plan mot diskriminering och kränkande behandling, enkäter, hälsosamtal, gruppdiskussioner, analys av anmälningar om trakasserier och kränkande
--

<p>behandling samt anmälningar om tillbud, trygghetsteamsmöten samt trygghetsvandring/enkät.</p>
<p>Hur har eleverna respektive personalen involverats i kartläggningen</p> <p>Elever, vårdnadshavare samt personal har fått svara på enkät. Hälsosamtal har förts med elever. Gruppdiskussioner har hållits med elever och personal genom klassråd, elevråd samt APT.</p>
<p>Resultat och analys</p> <p>Utöver trakasserier som rör kön, etnicitet samt religion eller annan trosuppfattning visar analysen att det mesta av den kränkande behandling som sker inte kan härledas till någon diskrimineringsgrund. De områden analysen visar att Saltängsskolan behöver arbeta med är: trygghet i skolans fysiska miljö.</p>

Kön

<p>Kartläggningsmetod</p> <p>Analys av anmälningarna om trakasserier och misstänkt kränkande behandling samt analys av resultatet av trygghetsvandring och trygghetsenkät.</p>
<p>Hur har eleverna respektive personalen involverats i kartläggningen</p> <p>Samtal har förts med berörda elever och personal.</p>
<p>Resultat och analys</p> <p>Flera flickor upplevde tidigare att de inte fick delta i fotbollen under raster på samma villkor som pojkarna. Vi har stte över hur klimatet är på fotbollsplanen och sett till så en rastvärd alltid är vid fotbollsplanen. Dock behöver vi fortsätta att arbeta med att få fler flickor att delta på fotbollen då vi ser att många flickor uppskattar fotboll.</p>

Etnisk tillhörighet

<p>Kartläggningsmetod</p> <p>Enkäter, hälsosamtal, gruppdiskussioner, analys av anmälningar om trakasserier och kränkande behandling.</p>
<p>Hur har eleverna respektive personalen involverats i kartläggningen</p> <p>Elever, vårdnadshavare samt personal har fått svara på enkät. Hälsosamtal har hållits med elever. Gruppdiskussioner har förts mellan elever och personal.</p>
<p>Resultat och analys</p> <p>Verbalt språkbruk där nedsättande kommentarer om hudfärg förekommer. Vi ser att vissa språk är överrepresenterade (bortsett från svenska) vilket ofta leder till att eleverna bara umgås med andra elever med samma modersmål, vilket kan leda till ett utanförskap i samhället och dessa elever avsaknar dessutom språkträningen på svenska. Vi ser att vi har svårare att uppmärksamma kränkningar när elever pratar ett annat språk.</p>

Religion eller annan trosuppfattning

<p>Kartläggningsmetod</p> <p>Enkäter, hälsosamtal, gruppdiskussioner, analys av anmälningar om trakasserier och kränkande behandling.</p>
<p>Hur har eleverna respektive personalen involverats i kartläggningen</p> <p>Elever, vårdnadshavare samt personal har fått svara på enkät. Hälsosamtal har hållits med elever. Gruppdiskussioner har förts mellan elever och personal.</p>
<p>Resultat och analys</p> <p>Verbalt språkbruk där nedsättande kommentarer om religion eller annan trosuppfattning förekommer. Vi ser att vi har svårare att uppmärksamma kränkningar när elever pratar ett annat språk.</p>

Förebyggande åtgärder

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling

Mål och uppföljning Öka tryggheten i omklädningsrum, klassrum, utemiljö, matsal och toaletter.
Åtgärd Att alla elever deltar aktivt i arbetet med Förskoleklass Gnissel i klassen och Djuren på djuris Åk 1 Gnissel och Ugglan och kompisproblemet Åk 2 Vara vänner, Nollan och nätet + ev tre delar av stopp min kropp Åk 3 Känslokoll, Stopp min kropp, gruppstärkande aktivitet
Motivera åtgärd Vi ser att ovanstående arbetsmaterial är utformat för att främja trygghet och studiero och det passar skolans behov och tror att de olika undervisningsmaterial kommer komplettera varandra och följa en kontinuitet över alla årskurser, som passar skolans behov för att öka trygghet och studiero
Ansvarig Klasslärare och övrig personal
Datum när det ska utvärderas I samband med APT samt på trygghetsteamsmöten

Kön

Mål och uppföljning Det ska finnas aktiviteter som passar flertalet elever.
Åtgärd Erbjuda fler rastaktiviteter, för alla oavsett kön.
Motivera åtgärd Det har kommit synpunkter på fotbollen, att reglerna inte efterlevts och att det har varit för hårda tag. Detta innebar att vissa elever inte vågade delta. Detta åtgärdades genom revidering och implementering av nya regler och det finns alltid en vuxen på fotbollsplanen.
Ansvarig All personal.
Datum när det ska utvärderas Utvärdering sker löpande i trygghetsteamsmöten och APT.

Etnisk tillhörighet

Mål och uppföljning Minska verbala trakasserier.
Åtgärd Vuxna agerar goda förebilder och reagerar på verbala trakasserier genom att påtala skolans värdegrund och allas lika värde. Viktigt att rastvärdar rör sig där det är mycket elever och där det brukar vara oroligt, d v s på bandyplanen, fotbollsplanen och skogen samt en personal som har övergripande koll. Dessutom tillkommer personal som ansvarar för rastboden och att låna ut leksaker.
Motivera åtgärd För att på ett tidigt stadie ha möjlighet att stävja ett oacceptabelt språkbruk.
Ansvarig

Alla vuxna som arbetar på Saltängsskolan.
Datum när det ska utvärderas
Utvärdering sker löpande i trygghetsteamsmöten och APT.

Rutiner för att hantera trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. En elev kan bli utsatt för trakasserier och kränkande behandling av såväl personal som av andra elever. Det finns inget krav på uppsåt. En elev eller anställd behöver alltså inte haft någon elak avsikt för att göra sig skyldig till kränkande behandling eller trakasserier. Det är effekten som avgör.

Anmälan om uppmärksammas eller misstänkt kränkande behandling kan göras av elev, vårdnadshavare eller personal vid skolan. Alla elever ska vara informerade av skolans personal om vem de kan vända sig till om de upplever sig kränkta av en annan elev eller en vuxen i verksamheten. Vårdnadshavare får samma information exempelvis i samband med föräldramöte. Om en vuxen i skolan får kännedom om trakasserier eller kränkande behandling av en elev är de skyldiga att snarast anmäla detta till rektor som i sin tur beslutar om att utreda händelsen. Rektor informerar även skolhuvudmannen, regionchef.

När det uppstår en situation där en elev känner sig kränkt ska myndighetens process ”Hantera trakasserier och kränkande behandling” följas.

När det uppstår en situation där en elev känner sig kränkt ska en anmälan om misstänkt kränkande behandling upprättas i datasystemet Drafit.

Systemet innehåller uppgifter för att anmäla och utreda en händelse, ta ställning till, vidta och följa upp åtgärder. Systemet används för Laxå kommuns alla skolor.

Skolan måste ta ett samlat grepp kring elevers skolsituation och på ett allsidigt sätt utreda elevers känsla av utsatthet. Det är viktigt att den enskilda elevens upplevelse av det inträffade är utgångspunkten för utredningen kring vad som hänt. Om flera parter i samma ärende upplever att de utsatts för kränkning ska en anmälan och utredning göras för varje part.

Leder kränkningarna till att någon av de inblandade eleverna är i behov av särskilt stöd för att nå kunskapsmålen eller om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation måste även en utredning enligt 3 kap. 8 § skollagen inledas.

I förekommande fall ska även anmälan till andra myndigheter och personalansvarsnämnden göras.

Lagstiftning samt stödmaterial under arbetet med planen

Skollagen (2010:800)

Diskrimineringslagen (2008:567)

Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10)

Skolverkets stödmaterial Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda - Hur skolan kan arbeta mot trakasserier och kränkningar

Skolverkets rapport Utvärdering av metoder mot mobbning (2011)

Skolverkets rapport Kränkningar i skolan – analyser av problem och lösningar (2013).

Diskrimineringsombudsmannens skrift Husmodellen– ett praktiskt verktyg för att upptäcka och förebygga diskriminering och trakasserier i förskolan och skolan (Diskrimineringsombudsmannen, artikelnummer M2 2009)

Handledning "Lika rättigheter i skolan – Ett stöd i skolans likabehandlingsarbete"
(Diskrimineringsombudsmannen, artikelnummer H5.1 2012)

Gnissel i klassen, ett arbetsmaterial för att arbeta med socialt klimat och värdegrund, relationskunskap.
(2019)

Lagar och regler som gäller för planen

Sedan den 1 januari 2009 regleras arbetet mot diskriminering och kränkande behandling i både diskrimineringslagen och skollagen. Skolan ska varje år upprätta en likabehandlingsplan (enligt 3 kap. 16 § diskrimineringslagen) och en årlig plan mot kränkande behandling (enligt 6 kap i skollagen).

De regelverk som styr arbetet med plan mot diskriminering och kränkande behandling är:

- Diskrimineringslag (2008:567)
- Skollag (2010:800)
- Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling
- Skolverkets allmänna råd och kommentarer för att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, (SKOLFVS 2012:10).

Viktiga begrepp och definitioner

Diskriminering

Diskriminering innebär när de som arbetar vid skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever, i samband med diskrimineringsgrunderna. Diskriminering kan även ske genom skolans regler, verksamhet, undervisning läroböcker och så vidare.

Elever kan inte diskriminera varandra i juridisk bemärkelse. Det är viktigt att komma ihåg då till exempel elever och/eller vårdnadshavare kan uttrycka att eleverna har diskriminerat varandra.

Diskrimineringsgrunder

Diskrimineringsgrunderna är tydligt definierade i diskrimineringslagen. De diskrimineringsgrunder som skyddas i lag är kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Kön

Med kön avses biologiskt kön (i juridisk mening), det vill säga att någon är man eller kvinna.

Könsöverskridande identitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck menas att någon inte identifierar sig med sin biologiska könstillhörighet som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Etnisk tillhörighet

Med diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet menas nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringsgrunden avser diskriminering på grund av religion, annan trosuppfattning, annan religiös åskådning samt ateism.

Funktionsnedsättning/funktionshinder

Med funktionsnedsättning avses varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Sexuell läggning

Med det avses homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Ålder

Med ålder avses uppnådd levnadsålder, samt social identitet med utgångspunkt i ålder.

Direkt och indirekt diskriminering

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt. Med *direkt diskriminering* avses en särbehandling kopplad till någon av diskrimineringsgrunderna, till exempel ett barns kön eller etnicitet. En *indirekt diskriminering* sker när skolan tillämpar en bestämmelse eller förfaringsätt som verkar vara neutralt men i praktiken missgynnar ett barn ur ett diskrimineringsperspektiv.

Trakasserier

Trakasserier är en form av diskriminering och innebär ett handlande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det kan även vara fråga om ignorerande, utfrysning eller att någon visslar, stirrar eller gör kränkande gester och det har samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Det är trakasserier även när en elev kränks på grund av en förälders eller syskons sexuella läggning, funktionsnedsättning med mera.

Sexuella trakasserier

Sexuella trakasserier är en form av diskriminering i diskrimineringslagen och innebär ett handlande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Sexuella trakasserier behöver inte ha samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan handla om ovälkomna beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade och upplevs som kränkande. Det kan också handla om sexuell jargong.

Tillgänglighet

Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering i diskrimineringslagen. Med bristande tillgänglighet avses att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning. De åtgärder som kravet gäller är sådana som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde, samt andra omständigheter av betydelse.

Likabehandling

Med begreppet likabehandling menas att alla barn eller elever ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon diskrimineringsgrunderna. Det innebär dock inte alltid att alla barn och elever ska behandlas lika, se indirekt diskriminering.

Främjande respektive förebyggande åtgärder

Främjande arbete handlar om att identifiera och stärka de positiva förutsättningarna för likabehandling i verksamheten. Arbetet utgår ifrån skolans övergripande uppdrag att verka för demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Detta värdegrundsarbete syftar till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att utveckla en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Det *förebyggande* arbetet syftar till att avvärja de risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling som finns i er verksamhet. Riskerna kan kartläggas på olika sätt. Förebyggande mål och åtgärder måste motiveras av vad som kommer fram i en kartläggning.

Främjande arbete - vad säger lagen?

Enligt 3 kap. 14 § diskrimineringslagen ska huvudmannen bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för de barn eller elever som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

Enligt 6 kap. 6 § skollagen ska huvudmannen även se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Enligt Skolverkets allmänna råd bör det främjande arbetet

1. bedrivs systematiskt och långsiktigt, rikta sig till alla samt vara en del i det vardagliga arbetet,
2. baseras på kunskap om hur diskriminering, trakasserier och kränkande behandling uppstår och vilka faktorer som skapar en trygg miljö där alla barn och elever blir respekterade som de är,
3. omfatta kompetensutveckling för personalen för att vid behov öka medvetenheten och kunskapen om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling,
4. innebära att personalen ges tid att diskutera egna normer och attityder samt sådana som genomsyrar den pedagogiska verksamheten, samt
5. omfatta möjligheter för barn och elever att återkommande diskutera normer, attityder och hur goda relationer kan vårdas.

Kränkande behandling

Med kränkande behandling menas ett uppträdande som utan att ha samband med en diskrimineringsgrund kränker ett barns eller en elevs värdighet. En viktig utgångspunkt är att en elevs upplevelse av kränkning alltid måste tas på allvar. Kränkningar kan till skillnad från diskriminering ske mellan elever.

Kränkningar kan till exempel vara:

- fysiska (slag, knuffar och negativa fysiska handlingar)
- verbala (hot, svordomar, öknamn)
- psykiska (utfrysning, grimaser, blickar, skratta nedlåtande, att alla går när man kommer)
- texter och bilder (teckningar, telefoner, lappar, fotografier, sms, mms, msn och meddelanden på olika webbkommunities).

Mobbning

En person är mobbad om han eller hon upprepade gånger under en viss tid blir utsatt för kränkningar från en eller flera personer.

Utrednings- och åtgärdsskyldighet

Skolan har enligt lag skyldighet att agera så snart någon i personalen får kännedom om att en elev känner sig utsatt för trakasserier eller kränkande behandling. Skolan ska utreda vad som har hänt och vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. Det måste ske skyndsamt. Lärare eller annan personal som får kännedom om händelser som kan vara trakasserier eller kränkande behandling ska anmäla det till rektorn. Rektorn är i sin tur skyldig att informera huvudmannen.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavare/förälder har anmält skolan för diskriminering eller berättat att det förekommer trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev medverkar som till exempel vittne i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Kartläggning

Då Skolinspektionen visat på att kartläggningen är en av de vanligaste bristerna i skolornas arbete när det gäller likabehandlingsarbetet så följer här nedan en återgivning av Skolverkets allmänna råd om kartläggning.

Enligt skolverkets allmänna råd bör huvudmannen se till att varje verksamhet regelbundet kartlägger och analyserar sin organisation och sina arbetsätt för att försäkra sig om att det inte finns något som leder till eller riskerar att leda till diskriminering eller kränkande behandling.

Enligt Skolverkets allmänna råd bör i det förebyggande arbetet ingå att

1. regelbundet kartlägga barnens och elevernas trygghet och trivsel samt deras uppfattning om förekomsten av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling,
2. analysera kartläggningen för att identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling,
3. i samband med analysen även utvärdera tidigare insatser för att förebygga diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling,
4. utifrån de identifierade riskerna formulera konkreta och uppföljningsbara mål för arbetet,
5. planera vilka insatser som ska genomföras under året för att nå målen och hur dessa ska följas upp och bestämma vem som ansvarar för respektive insats, samt se till att eleverna är delaktiga i kartläggningen och i analysen av resultaten och när man avgör vilka insatser som ska sättas in.